

Bodil Mortensson
Staben, SCB

Möte i rådet för den officiella statistiken, 2025-11-06

1. Inledning

Eva-Lo Ighe hälsade alla välkomna och ett särskilt välkommen till Folkhälsomyndigheten respektive Havs- och vattenmyndigheten som är nya roterande medlemmar i rådet.

En presentationsrunda av de närvarande genomfördes.

Dagordningen godtogs och fastställdes.

Dokumentet "Sedan sist" skickades ut innan mötet. Inga frågor eller synpunkter fanns på dokumentet.

2. Vad har hänt på myndigheterna ur ett statistikperspektiv?

Rådsledamöterna redogjorde för vad som hänt på respektive myndighet sedan förra rådsmötet vad gäller statistikrelaterade frågor.

Eva-Lo Ighe informerade om vad som är på gång på SCB och betonade vikten av den officiella statistiken som en viktig kraft mot till exempel faktaresistens. Det kommer att komma en ny digitaliseringsstrategi och vi inom systemet för den officiella statistiken behöver göra vår statistik mer "AI-ready". I dagsläget skannar språkmodeller skriven text men kan inte hämta statistiken från till exempel PxWeb. Nästa års DGINS¹ konferens kommer att handla om AI-readiness.

3. Revideringen av den europeiska statistikförordningen

SCB:s chefsjurist, Joachim Angermund, presenterade den reviderade europeiska statistikförordningen.

¹ DGINS – Directors General of National Statistical Institutes. En årlig konferens som anordnas för att ge möjlighet till att diskutera frågor relaterade till det europeiska statistikprogrammet.

Den europeiska statistikförordningen reglerar hanteringen av den europeiska statistiken och gäller vid framställningen av europeisk statistik enligt Eurostats statistikprogram.

Förordningen är ursprungligen från 2009, revideringen har pågått under några år. Den reviderade förordningen trädde i kraft 26 december 2024. Revideringen startades då Eurostat såg behov av att revidera lagstiftningen för att bland annat anpassa den rättsliga ramen för europeisk statistik i framtiden och för att förbättra det europeiska statistiksystemets förmåga att anpassa sig till behoven av data.

Några nya artiklar har tillkommit och andra har förändrats.

Bland de nya artiklarna kan nämnas artikel 16 a enligt vilken Eurostat kan, vid händelse av kris eller liknande, införa nya områden där det behövs statistik.

4. SCB som data steward

Anna Elvkull, chef för SCB:s dataavdelning, presenterar ett kommande uppdrag.

I AI-kommissionens förslag fanns uppdrag utpekade åt SCB:

- SCB bör ges ett sammanhållande uppdrag att verka för en modern datahantering inom offentlig sektor
- SCB ges i uppdrag att inrätta en data steward-funktion (för att ge stöd till offentliga aktörer och enskilda). SCB bör få ett ökat årligt anslag på 4 miljoner kronor med anledning av detta uppdrag
- SCB ges i uppdrag att se över avgiftsmodeller för tillgång till offentliga data. Syftet är att göra data mer tillgänglig, särskilt för forskare och mindre företag

SCB tillstyrkte förslagen från AI-kommissionen, förutom uppdraget att se över avgiftsmodellen. SCB efterlyste, i sitt remissvar, ett uppdrag att konkretisera vad avses med modern datahantering, vad som ingår i en dataförvaltningsfunktion, lämplig rättslig reglering i förhållande till befintliga och föreslagna författningar samt nödvändig finansiering av nya uppgifter för SCB.

I budgetpropositionen för 2026 avser regeringen att ge SCB och Digg i uppdrag att förbereda inrättandet av en vägledande funktion, så kallad data stewardfunktion.

I väntan på ett regeringsuppdrag pågår ett förarbete där SCB har ett nära samarbete med Digg.

Anna Elvkull avslutade sin presentation med att SCB gärna ser en samverkan inom SOS-systemet inom ramen för uppdraget.

5. Målbilden för den officiella statistiken

Mikael Schöllin, stabschef på SCB, inledde med att förtroendet för den officiella statistiken har gått som en röd tråd under SCB:s förra ledning. Joakim Stymnes ordförandeskap och är en fråga som fortsatt är aktuell.

I maj 2024 arrangerade SCB en workshop för ledamöterna i rådet och statistikcheferna på de myndigheterna. Ämnen som kom upp då som viktiga för den officiella statistiken framöver var att föregripa desinformation, tillgängliggörandet av statistiken, öka kunskapen och kännedomen om den officiella statistiken, tvärsektoriell statistik, mer regional och lokal statistik, mer statistik i och med NATO-inträdet.

I handlingsplanen till målbilden för den officiella statistiken för 2025 fanns elva aktiviteter. Status för dessa elva aktiviteter är att en är avslutad, för sju pågår arbete och tre har inte påbörjats.

Vid statistikchefsmötet i september genomfördes en workshop där uppgiften var att markera de områden/aktiviteter som man tyckte var viktigast att arbeta med under 2026. Det som lyftes som det viktigaste var att stärka varumärket Sveriges officiella statistik. Annat som lyftes som viktigt var att:

- Utredda förutsättningarna för att kunna dela data utan kostnad mellan SAM
- Etablera ramverk för arbete med kvalitetsstudier
- Workshop om metodfrågor förknippade med uppsnabbning av statistik och att använda nya datakällor
- Förstå förutsättningarna för att officiell statistik ska vara prioriterad vid användning av stora språkmodeller
- Vi genomför workshops där vi delar erfarenheter av arbetet med AI/ML i statistikframställning, till exempel t.ex. från det europeiska ESSNet "One-stop-shop-AI"
- Med utgångspunkt från nationella och europeiska legala förutsättningar samla viktiga komponenter att beakta i SAM:s principer för AI som omfattar framställning av officiell statistik

Anna Elvkull, chef för SCB:s dataavdelning och även ordförande i rådsarbetsgruppen för datatillgång (RåDa)², presenterade det arbete som gjorts i RåDa under 2025.

² Det finns fyra rådsarbetsgrupper inom systemet för den officiella statistiken. Rådsarbetsgruppen för jurister och dataskyddsombud, rådsarbetsgruppen för metod- och kvalitetsfrågor, rådsarbetsgruppen för användbarhets- och tillgänglighetsfrågor samt rådsarbetsgruppen för datatillgång.

Under 2025 har en kartläggning av metadatatokumentationen av officiell statistik på alla SAM gjorts. Efter kartläggningen kan konstateras att SOS-systemet befinner sig på stadiet att metadata-dokumentationen oftast sker i egna mallar. Idealt är att ha gemensam dokumentation inom systemet. Ska vi till exempel kunna dela data mellan SAM behöver vi ha gemensamma mallar.

Arbetet för 2026 inom RåDa är fokuserat på en målarkitektur för systemet för den officiella statistiken (SOS) och ett myndighets-övergripande metadatasystem för SOS.

I rådsarbetsgruppen för användbarhet och tillgänglighet (AoT) har kännedom varumärket diskuterats vid ett flertal tillfällen. Karin Hedman, SCB:s kommunikationschef, har haft ett möte med kommunikationschefer på SAM. Vid det mötet listades exempel på faktorer som förknippas med förtroendet för officiell statistik, till exempel:

- Den allmänna samhällsdebatten och hur statistik används i samhällsdebatten
- Hur väl vi fångar och möter behoven av statistik
- Hur statistik lärs ut och används i skolan
- Uppgiftslämnarens upplevelse av kontakten med oss
- Statistikens kvalitet
- Hur ofta och hur media rapporterar om oss och den officiella statistiken
- Användarnas upplevelse vid kontakt med oss via webb, möten och andra kanaler

De förutsättningar och utmaningar med att stärka vårt gemensamma varumärke som kom fram vid mötet är:

- Vi har generellt sett inte kunskap om alla de olika faktorer som bygger förtroende, och är viktiga för kommunikationen, för våra myndigheter och för den officiella statistiken.
- Förtroende är i hög grad kopplat till myndigheten och myndighetens varumärke, inte varumärket för den officiella statistiken.
- Vi har egna starka och etablerade varumärken för våra myndigheter och särskilda kommunikationsinsatser med annat varumärke kan försvåras.
- Det är svårt för användare att förstå skillnaden mellan officiell statistik och annan statistik från en myndighet. Inte alla bryr sig om det är officiell statistik; kommer den från oss så litar man på siffrorna eftersom SCB (eller annan myndighet) uppfattas som garanterat för det.

Utifrån diskussionen med kommunikationscheferna på SAM är rekommendationen att:

- Att vi ytterligare inskräper vikten av att använda logotypen/varumärket vid kommunikation av officiell statistik.
- Att varje SAM-myndighet analyserar de faktorer som påverkar förtroendet för den officiella statistiken och om det finns områden som var och en eller vi gemensamt bör kartlägga. Hur hittar användare exempelvis statistiken på respektive myndighets webbplats och via sökmotorer? Hur upplever användare och uppgiftslämnare kontakter med oss?
- Att kommunikationschefskretsen fortsätter diskutera och analysera vilka faktorer och målgrupper vi kan och behöver vi arbeta mer med för att bibehålla eller öka förtroendet för den officiella statistiken på kort och på lång sikt.
- Att vi inte genomför någon gemensam kommunikationsinsats/-kampanj just kring logotypen/varumärket.

Mikael Schöllin presenterade ett förslag till prioriterade områden för målbildsarbetet 2026:

- Fortsatt arbete med förtroende och kommunikation
- Målarkitektur för systemet för den officiella statistiken, SOS
- Ett myndighetsövergripande metadatasystem för SOS
- AI – användning och readiness
- Kvalitetsstudier och kvalitetsutvärderingar
- Tvärgående statistik

Förslaget till prioriterade områden mottogs positivt. Vad gäller tvärgående statistik så diskuterade rådet om den frågan hör hemma hos statistikchefsgruppen för fortsatt diskussion och eventuell hantering. Kan kanske rådet lägga ett uppdrag på ett tvärgående område att arbeta vidare med? SCB funderar på hur frågan ska tas vidare.

För att få en högre utväxling i målbildsarbetet föreslår SCB en del förändringar i det fortsatta arbetet med målbilden. Rådsarbetsgrupperna får i uppgift att ta fram projektplaner för de aktiviteter som de arbetar med under året. Arbetet avrapporteras till beredningsgruppen, statistikchefsgruppen och vid rådsmötet. Det innebär att arbeta mer tydligt med direktiv, vad ska levereras och när samt sätta ihop ett ”smartare” mötesschema för de olika grupperingarna inom SOS-systemet (rådet, beredningsgrupp, statistikchefsgrupp och rådsarbetsgrupper).

Det finns en beredningsgrupp för målbilden. Beredningsgruppens uppgift är att se till att målbilden realiserar genom att årligen uppdatera målbildens handlingsplan. Gruppen ser till att handlingsplanens

aktiviteter läggs ut på lämpliga genomförare, till exempel rådets arbetsgrupper. Gruppen har även i uppgift att följa upp planerade aktiviteter. Gruppen avrapporterar sitt arbete vid statistikchefsmöten. Beredningsgruppen består av representanter för ett tiotal statistikansvariga myndigheter, SCB:s stabschef är ordförande.

För närvarande ingår Skolverket, Skogsstyrelsen, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Energimyndigheten, Sveriges lantbruksuniversitet, Trafikanalys och Naturvårdsverket i beredningsgruppen. SCB föreslår att beredningsgruppen utökas dels med statistikcheferna från de SAM som innevarande år är med i rådet, dels med ordföranden i rådsarbetsgrupperna.

Vid mötet framfördes synpunkten att det blir ett överlapp mellan statistikchefsgruppen och beredningsgruppen. Det föreslogs att beredningsgruppen blir en delmängd av statistikchefsgruppen så att de som ingår i rådet samt intresserade SAM utanför rådet bildar beredningsgruppen.

En fråga ställdes om de olika gruppernas roller behöver tydliggöras. Hur uttrycker vi mandatet för statistikchefsgruppen? Det är viktigt att både beredningsgruppens och statistikchefsgruppens deltagare har ett tydligt mandat i sin organisation. Det är även viktigt att det i målbildningsarbetet blir en koppling till SAM:s verksamhetsplanering.

SCB funderar ett varv till vad gäller beredningsgruppen och statistikchefsgruppen och återkommer. SCB ser även över de olika gruppernas roller och mandat.

6. Övriga frågor och avslutning

En övrig fråga om statistiksekretess diskuterades.

Ett av de uppdrag SCB har i sin samordningsroll för den officiella statistiken är att lämna en årlig rapport om systemet för den officiella statistiken senast den 31 mars. Rapporten bygger till stor del på underlag från övriga SAM. Parallellt med arbetet med rapporten avseende 2025 pågår ett arbete på SCB med att se över den årliga rapporten. Bland annat ser vi över vad vi ska redovisa i rapporten och om vi kan minska uppgiftslämnararbetet för övriga SAM. Senaste publicerade rapporter avser 2024 och finns här, [del 1](#) respektive [del 2](#).

Nästa möte i rådet för den officiella statistiken blir den **5 november 2026** (13.00 – 16.00) och SCB föreslår att rådsmötet även denna gång föregås av lunch, med start 11.30.

Eva-Lo Ighe tackade deltagarna för ett inspirerande möte. Tack särskilt till de två myndigheter som i och med årets möte lämnar rådet, Centrala studiestödsnämnden och Domstolsverket (representerat av

Felix Hägglund). Nästa år tillkommer Kemikalieinspektionen samt Konjunkturinstitutet som roterande myndigheter i rådet.

Närvarande:

Eva-Lo Ighe	SCB (ordförande)
Felix Hägglund <i>(ersätter Thomas Rolén)</i>	Domstolsverket
Gustav Ebenå <i>(ersätter Caroline Asserup)</i>	Energimyndigheten
Clas Olsson	Ekonomistyrningsverket
Malin Alpen	Finansinspektionen
Anna Bessö <i>(ersätter Olivia Wigzell)</i>	Folkhälsomyndigheten
Maria Rydbeck <i>(ersätter Nils Öberg)</i>	Försäkringskassan
Anna Olofsson	Jordbruksverket
Herman Sundqvist	Skogsstyrelsen
Joakim Malmström	Skolverket
Christina Månberg	Skolverket
Maria Asmundsson <i>(ersätter Björn Eriksson)</i>	Socialstyrelsen
Mikael Schöllin	SCB
Joachim Angermund	SCB
Anna Elvkull	SCB
Bodil Mortensson	SCB
Lämnat återbud:	
Christina Forsberg	CSN
Anna Ledin	Havs- och vattenmyndigheten